

31330

Термайзе, Осип. до

Д. Б. Бібієвська
М. Мав. і сн. Шевченка
автор

ДЕСЯТИЛІТТЯ ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ І УКРАЇНЬСЬКА НАУКА.

(298)

Врочисто одсвятковано десятиліття глибокого соціального здвигу, що зрушив не тільки старий лад Російської монархії, але й початок поклав для будівництва нових форм суспільства на соціалістичних основах.

Десять років нашого життя позначилися кривавими, напруженими змаганнями, нечуваним зростом свідомості й пориву до активної роботи та до знання трудової маси, пробудженням безлічи „неісторичних“ народів, закованих у колишній „єдиний, неділимий“, блискучими перемогами і тяжкою повільною працею на ниві радянського будівництва та творення нової соціалістичної культури.

Можна і слід уже підбивати підсумки десятилітній боротьбі та успіхам і досягненням по всіх галузях життя, по всіх ділянках знання та науки. Ми часто користуємося, оцінюючи наші досягнення, особливо в галузі економічній, критерієм довоєнного рівня. Часто ми доходимо до нього, іноді наші досягнення навіть перевищують рівень довоєнного виробництва що-до його розмірів. Але в галузі того, що ми називаємо українською наукою та культурою, цей часто уживаний критерій довоєнної норми мало чим може нам придатися.

Головна справа полягає в тому, що розвиток української культури переважно на Наддніпрянщині, чи то певніш сказати—на колишній Російській Україні,—мав у собі великі своєрідності і риси тільки йому властивої особливості.

Було-б великою помилкою сказати, що український рух за революційної доби перейнятий був якимсь провінціалізмом, рухався та подавався наперед творчістю людей не вповні високої культури, якої рівень відповідав скромним вимогам сіренької інтелігенції провінціального повітового міста.

Ні, так у дійсності не було.

Навпаки, в нашому будіванню української культури бачимо низку людей, що були в свій час на висоті культурности свого часу. Досить згадати М. Костомарова, П. Куліша, М. Драгоманова, В. Антоновича, нарешті Мих. Грушевського, щоб наочно пересвідчитися в тому, що твори українських культурних цінностей далеко не були убогими провінціалізмами, і вповні дорівнювали своїм сучасникам у Росії та в Західній Європі. Але діячі української культури не мали наоколо себе відповідного оточення, і це було зрозуміло, бо соціальна структура України укладалася так, що маси, яким потрібна була українська культура, не могли ще безпосередньо відчувати культурного свого поневолення, і свій класовий протест, якщо він з'являвся, не направляли в цей бік, а тільки в бік боротьби з чисто соціальним чи економічним пригнобленням. І поруч самотніх діячів української культури, що були її творцями та проводирями, бачимо лише гуртки інтелігенції, здебільшого розпорошеної і роз'єднаної, що часто і густо спрошували, примітивізували ідеї своїх учителів, зводячи українську ідею на те неглибоке „просвітянство“, що за нього так багато говорилося останніми роками.

